

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Didaci Covarrvvas A Leyva Toletani Episcopi Segobiensis
... Opera Omnia**

**Covarrubias y Leyva, Diego de
Antverpiae, 1610**

De compendiosa substitutione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-96556](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-96556)

etiam faceret d. n. 28. & in specie probant eandem sententiam Bart. & alij Dd. in d. §. cum ita.

Ex quibus primò infero, non esse satis tutum, quod Ias. scripsit in l. per. dum dicit decisionem Pauli Cast. qui ibidem asseruit, substitutionem factam pluribus post mortem omnium, inducere inter eos reciprocam substitutionem, posse procedere si dicta substitutio fuerit facta in tota hereditate, vel legato hoc enim existimo huic tertie assertioni palam refragari.

Secundo, hinc deducitur vulgo reprobari Bar. qui in d. l. quidam testamento. dixerit, substitutionem simpliciter pluribus factam in tota hereditate vel fundo, inducere inter ipsos reciprocam & fideicommissariam substitutionem. Est etenim ea sententia Bar. falsa, etiam si prædicta substitutio nomine collectiuo sit concepta, quod ex præmissis constat.

Tertio, ex his apparet, non esse admittendam hac in questione distinctionem Paul. Cast. in l. qui duos. ff. de vulg. Ang. in dicit. §. cum ita. quos ibi Soci. nu. 28. conatur defendere. Hi siquidem dicunt tertiam hanc & communem assertionem probari posse facta substitutione post mortem plurium simpliciter: contrariam verò, quando substitutio sit vniuersaliter, aut per nomen collectiuum. Primo etenim casu post cuiuslibet mortem admittitur substitutus. Exempli gratia; Si heredes mei decesserint, substituo Titium: aut post mortem heredum meorum substituo Sempronium. Secundo autem casu, non admittitur substitutus, nisi omnibus omnino extinctis. Huic distinctioni consentit Vincent. Hercu. in l. pater filiam. §. vlt. ff. ad legem Falcid. Sed tamen minimè hætenus recepta isthæc opinionum conciliatio.

8 Quarta conclusio: Substitutio pupillaris facta pluribus pupillis hæreditibus instituta, non operatur reciprocam inter eos substitutionem, sed adhuc eis competit legitima & hæreditaria successio ab intestato. l. vel singulis. ff. de vulg. §. vel singulis. Inst. de pup. substit. quæ decisiones Bar. & alij communiter ita interpretantur: & Vincen. Hercu. in d. l. pater filiam. §. vlt. i. casu. & ibi Alexand. ex quibus apparet, hanc conclusionem procedere, etiam si sit facta hæc pupillaris substitutio nomine collectiuo, vel in tota hereditate. Hoc etenim nihil ad hunc effectum conducit. Verum si in persona vnius pupillari eueniat substitutio, excluditur substitutus ab altero pupillo eius fratre: non tamen à matre, eo casu quo mater, excludo fratre, succedit filio intestato. Bald. vlt. col. Paul. Alex. Ias. nu. 6. Curt. Iun. col. pen. in d. l. penult. C. de impub. quorum sententia crebriori calculo recepta quidem est, tamen dubia sit, ex his, quæ Socin. adducit in d. §. cum ita. num. 20. ex quibus etiam deducitur. d. l. per. procedere, etiam si pupillaris substitutio non sit facta nomine collectiuo gloss. recepta communiter in l. si pater impubes. ff. de vulg. & pupill. substit.

9 Quinta conclusio: Substitutio facta etiam directa & pupillaris facta vltimo morienti, in tota hereditate, operatur ipsos institutos reciproce substitutos ceteri tex. in d. §. Seia. Bar. Imo. Aret. & Communiter alij in d. l. vel singulis. alias in l. potest. Iaso. in d. l. penult. num. 7. Alex. & Vincen. Hercu. in d. l. pater filiam. §. vlt. col. 7. quorum opinio communis est, auctore Ripa. in d. §. cum ita. nu. 21. qui eam sequitur. Et idem erit, si fiat hæc substitutio indefinitè, sicuti paulo antè diximus in fideicommissaria: nec enim diuersum hic dicendum est. Erit autem facillimum exemplum huic conclusioni aptare, pupillari substitutione concepta verbis expressis. Quid ergo, si fiat compendiosa in hunc modum: Institutio filios meos impubes, & vltimo decedenti quocumque substituo Sempronium? & sanè non videtur posse colligi ex tacita pupillari his verbis comprehensa, aliam tacitam pupillarem inter ipsos impubes, cù ex tacita dari non possit l. seruum filij. §. vlt. ff. de legat. 1. quod in hac specie asserit Ripa in d. §. cum ita. nu. 22. Cui ipse non assentior, quippe qui videam hanc pupillarem substitutionem non esse tacitam omnino, sed verbis generalibus expressam, & ideo matrem pupilli excludit. c. si pater. hoc tit. in sexto. Bar. & Communis in l. centurio. & in l. 2. & l. 1. ff. de vulgar. & pupill. substit.

10 Sexta conclusio: substitutio pupillaris facta vltimo morienti in tota hereditate, vel indefinitè, producit etiã fideicommissariam substitutionem inter institutos eo casu, quo primo moriens, iam pubes decedat, ita eleganter Aret. in d. l. potest. ff. de vulg. in fin. Non enim voluntas testantis exactè seruetur, nisi esset locus huic fideicommissarie substitutioni, cum is voluerit ad substitutum vltimo morienti hæreditatem pertinere.

- 1 Compendiosa substitutio an ab alijs substitutionibus differat.
- 2 Compendiosa substitutio definitio: & ex ea plura inferuntur, quæ cognitionem eius satis aperiant.
- 3 Bar. in l. Centurio, verba quedam dubia explicantur.
- 4 Compendiosa & reciproca substitutionis differentia.
- 5 Compendiosa substitutio quibus verbis fiat.
- 6 Verba directa, obliqua, & communia quæ sint?
- 7 Verba hæc, substituo, & variatur, sunt communia.
- 8 Compendiosa facta à milite verbis directis intra pubertatem est pupillaris, postea directa militaris.
- 9 Fideicommissaria substitutio quando effectum habeat.
- 10 Latissime dicitur intellectus legis Regie. v. 2. tit. 6. par. 6. nu. 16.
- 11 Mater tertiam habet in bonis filij defuncti, quæ à patre habuit.
- 12 Legitima filij in bonis patris tertiam partem ex leg. Tituli.
- 13 Fideicommissaria substitutio non comprehendit legitimam filiorum.
- 14 Nec iura sepulchrorum nec patronatus transferantur ad substitutorum fideicommissarium. & nu. 20.
- 15 Gentilia intra non subiacent substitutioni.
- 16 Testamenta militum an deducatur Trebellianica?
- 17 Falcidia non deducitur iure regio ex testamento militis.
- 18 Directa militaris an includat legitimam filij cui facta fuit.
- 19 Legitima granari non potest directa substitutione à milite facta.
- 20 Iura sepulchrorum an spectent ad substitutum ex directa militari substitutione.
- 21 Sanguinis iure competentia, non subiacent fideicommissis.
- 22 Sepulchra hereditaria quæ. & num. 23. quæ familiaria.
- 24 Ius patronatus ecclesiasticum ad heredes, etiam extraneos transferri, & an transferri ad substitutum ex directa militari.
- 25 Reservatio filij facta in re, quæ ad extraneos transmitti potest, intelligitur de filijs hereditibus.
- 26 Compendiosa à milite verbis communibus facta, ante pubertatem est pupillaris, postea vero fideicommissaria.
- 27 Substitutio quæ duplici modo valere potest, intelligitur potius meliore modo valere.
- 28 Substitutio compendiosa facta à milite verbis obliquis, omni tempore erit fideicommissaria.
- 29 Compendiosa à Pagano verbis directis facta, ante pubertatem est pupillaris, postea omnino extinguitur.
- 30 Rufus d. Regia l. 2. tit. 5. par. 6. intelligitur.
- 31 Compendiosa, siue directis siue communibus verbis facta sit, post pubertatem fit fideicommissaria.
- 32 Compendiosa facta à Pagano verbis communibus, ante pubertatem erit directa, postea vero fideicommissaria.
- 33 Substitutio compendiosa verbis obliquis à pagano constituta, omni tempore erit fideicommissaria.
- 34 Intellectus huius c. & si pater, isto tit. in 6.

§. 9. De compendiosa substitutione.

Est in hoc tractatu controversia, an compendiosa substitutio sit species ab alijs substitutionibus distincta. Nam esse potius modum quendam in inducendi alias substitutiones, asserit Aret. in rubr. ff. de vulg. & pupill. substit. quem Ias. sequitur in l. Centurio. num. 24. ff. eod. Tamen verè dici possit quoad formam & modum inducendi, esse distinctam speciem: vt idem Aret. concedit in 1. in testamento. penult. colum. C. de testam. milit. & Galian. in d. l. Centurio. colum. 40. Imo & L. Politus contendit, compendiosam esse distinctam speciem & id proprie. idem Curt. Iun. in l. precibus. num. 44. C. de impub. & alijs substit.

Diffinitur autem in hunc modum: Compendiosa substitutio, plures sub verborum compendio continens substitutiones, propter plura tempora differentes, quam diffinitionem colligere libuit à Bar. in dicit. l. Centurio. colum. 3. Gal. colum. 39. Ripa. num. 60. & Polito. tit. de compendiosa. ex qua diffinitione, quo rectius intelligatur, & vt tota hæc materia, alioqui difficilis, ad vnguem tractetur, sequentia corollaria deducemus.

Primum, non esse compendiosam illam substitutionem, quæ maiori fuerit facta his verbis: Institutio Titium heredem, & quocumque Titius heres meus decesserit, substituo Caium. Nam licet hæc substitutio plura tempora contineat: nempe aditam hereditatem, & post eius aditionem, & sic vulgarem, ac fideicommissariam substitutionem: eas tamen non inducit temporis diuersitas, sed aditio aut non aditio hereditatis: quam ob rem compendiosa non est, quod expressim notat Ripa in dicit. l. Centurio. num. 60. & idem ego ex intentione & mente Docto. deduco, tamen Iaso. in dicit. l. Centurio. num. 23. dicat eam esse compendiosam, atque Franc. Curt. scribat in dicit. l. precibus. hanc esse magis communem sententiam, quam Aret. asseruit in dicit. l. Centurio. opinor etenim eam substitutionem vulgarem esse, aptam quæ, vt fideicommissaria sit: ex verbis generalibus, quibus substitutio constituitur. Veritas autem huius c. Alex. omnis aperit per pensam sequentem assertionem. & alij. ex eo a

Secundum hinc deducitur, plura tempora, quae compendiosam substitutionem efficiunt, non alia esse, quam pupillaris aetatis & pubertatis. gloss. in d. l. precibus. & in c. si pater. hoc. tit. in 6. verbo, absque deductione. vbi Franc. in tract. compendiosa. col. 1. hoc expressim tenet. & Politus in principio huius substitutionis quod probatur in d. l. precibus. & in Regia. l. 12. tit. 5. par. 6. sentit Barto. in d. l. 1. Centurio. num. 9. dicens compendiosam plura tempora exigere, scilicet, pubertatis & pupillaris aetatis, atque ita eius verba intelliguntur. Gali. col. 38. & Ripa ibi num. 60. Nam quod Barto. dicit hanc substitutionem plura tempora exigere: nempe tempus pubertatis, & pupillaris aetatis, vel aliud, tendit ad id, vt diuersa, hac substitutionem ad certum tempus posse restringi: modo id aetatem pupillarem excedat. d. l. Centurio. gloss. in l. verbis civilibus. ff. eo. quod ex frequentissima omnium sententia Zas. adnotauit. tit. de compendiosa. col. 5. licet ipse Galiau. quo Bald. in sequenti opinione defenderet, aliter hanc rem intellexerit, exponens plura tempora, id est, ante aditam & post aditam hereditatem.

Tertio ex hoc deducitur, non esse compendiosam substitutionem illam, si filius meus in aetate pupillari decesserit, substituo Sempronium: non enim continet plures substitutiones, quae ex diuersis temporibus sint variae, ea quidem differentia, quae ex pupillari aetate & pubertate oritur. Imò esse hanc substitutionem pupillarem, probat Bar. in l. 2. num. 27. ff. de vulg. & pupil. Politus in tract. pupillaris substit. n. 8. quamvis Bald. in d. l. precibus. exultim eam compendiosam esse, & eius opinionem dicat communem Ias. in d. l. 2. ad finem. Nam & à Bald. dissentit idem Ias. in d. l. leg. Centurio. nu. 23. Dec. in d. l. leg. precibus. num. 15. & Franc. in d. l. cap. si pater. in tract. compendiosa. col. 1. & esse hanc communem opinionem contra Bald. asserit Zas. in c. compendiosa. vers. requiruntur. & Ripa nu. 4. in d. l. 2.

Quarto, constat ex his, quae modo notauimus, non esse compendiosam substitutionem illam, quae verbis generalibus concepta includat vulgarem expressam, ac pupillarem, expressam itidem: quia aditio vel repudiatio ipsas substitutiones distinguit, non diuersa tempora. Eadem etiam ratione pupillaris expressa singularibus verbis non ex eo compendiosa erit, quòd vulgarem tacitam contineat, cum id ex mente testantis à lege deducatur, non ex verborum compendio, sicuti docet Franc. à Ripa in d. l. Centurio. num. 60. & idem omnino dicendum est in vulgari verbis singularibus expressa, quae & si complectatur pupillarem tacitam ex mente testantis, non tamen ob id erit compendiosa.

Quinto, inde fit, vt minime sit censenda compendiosa substitutio illa, quam hinc verbis testator expresserit: quòd cum filius meus decesserit, eum rogo vt restituat hereditatem Titio: non enim continet plura tempora actu vel habitu distinguentia substitutiones, cum semper fuerit fideicommissaria. l. coheredi. §. cum filia. ff. de vulg. in hac ipsa specie Soc. & Gal. in d. l. Centurio. col. 38. & ibi Ripa. nu. 61. Politus in d. l. compendiosa. nu. 4. Curt. Iun. in d. l. precibus. num. 46. quòvis Bart. in d. l. Centurio. num. 20. dicat hanc substitutionem esse compendiosam, & eius opinionem asserit communem esse Ias. ibi. nu. 38. est tamen intelligendum in eo, quod Bar. dixerit eam esse omnino tempore fideicommissariam, non in eo, quod eam compendiosam putauerit, vt optimè explicat Curt. in d. l. precibus. n. 48. contra Dec. ibi, qui voluit ante aditionem hereditatis eam posse esse vulgarem.

Sexto, apparet directam substitutionem à milite maiori & puberi constitutam his verbis: *Quandocumque decesserit, non esse compendiosam, cum semper directa sit, nec censetur apta pluribus substitutionibus sub temporibus compendio diuersis.* Vnde erit species substitutionis distincta ab alijs, & directa militaris nuncupabitur. Aret. Ias. num. 26. & Ripa nu. 64. in d. l. Centurio. Miles etenim potest directe post aditam hereditatem maiori substitui. l. in testamento. C. de testa. milit.

Septimo, subinde aperitur, quoniam pacto compendiosa à reciproca distat. Nam reciproca plures substitutiones complectitur, respectu plurium personarum: at compendiosa respectu vnus. Deinde reciproca plures substitutiones similes continere potest. Compendiosa verò necessario inducit dissimiles. notat præter alios Ripa in d. l. Centurio. nu. 61. Idem reciproca non continet fideicommissariam, nisi fiat in iudicij, sicut tradidimus superius in d. l. reciproca. At in ceteris, la frequentem, me fideicommissaria comprehendit, Curt. in d. l. pater. §. 17. hanc differentiam constituit. he. §. 17. libet ex his, saltem, Barto. pendere, qui in d. l. 3. scripsit coheredi. l. 1. ad finem fieri posse sub alia co-

ditione, quam mortis, quem ibi reprobatur Areti. col. 5. Est enim Barto. intelligendus ita, vt non exclusa, imò subintellecta conditione mortis, possit & alia addi substitutioni, in hunc modum: *filio meo substituo Titium, quandocumque Sempronius fuerit factus consul.*

In hoc enim exemplum, si filius impubes sit, conueniunt Ias. in d. l. Centurio. nu. 22. & ibi Galiau. col. 39. Dec. in d. l. precibus. num. 16. Socin. in d. l. Centurio. nu. 18. & Curt. in d. l. precibus. n. 45. qui tamen variè exemplum istud & Barto. sensum intelligunt. Si quidem Soc. Dec. & Curt. ita interpretantur hanc opinionem, vt si tempore quo Sempronius factus fuerit cōsul, nolit filius esse hares, it vulgaris substitutio. Item pupillaris, si ante pubertatem filius decesserit, & Sempronius fuerit factus consul. Fideicommissaria verò, si post aditam hereditatem Sempronius sit factus consul. & esse hanc declarationem communem, testatur Curt. Iunior. d. nu. 45. & Iaso & Galiau. expressius existimant mortuo filio ante pubertatem, ex pupillari; repudiante verò quandocumque, ex vulgari; mortuo autem post pubertatem, ex fideicommissaria, vocari substitutum sub illa conditione: *si Sempronius fuerit factus consul.* Nec satis est, vt substitutus admittatur, Sempronius consulem esse factum, sed oportet ad præmissa aduertere, quando fuit institutus filius testatoris, vt notat ipse Galiau.

Nonò, colligere ex supradictis licet compendiosam proprie filio pupillo conuenire, gl. communiter recepta in d. l. precibus. cui similis in d. c. si pater. verbo, absque deductione.

Decimo, opinor ex his compendiosam proprie fieri filio impuberi, & in potestate heredi instituto: quod communi consensu receptum est.

Vndecimo, illam esse verè compendiosam substitutionem arbitramur, ita quae concepta sit: *Quandocumque, filius meus sine liberis decesserit, substituo Titium, vel absque dictione quandocumque, si filius meus sine liberis decesserit, substituo Titium, gl. in d. c. si pater. verbo, absque deductione quam Doct. ibi approbant communiter, & in d. l. precibus. vbi fatetur Curt. num. 66. Alex. in d. l. Centurio. n. 27. Ias. nu. 33. & Rip. ibi nu. 89. quo in loeo Bar. per illum text. idem adnotauit. nu. 17. optimus ad id text. in Regia. l. 2. tit. 5. par. 6. contra gl. in d. l. precibus. dicentem esse omni tempore fideicommissariam, cuius opinio vanissima est, teste Politio in tract. compendiosa. num. 24. Bart. verò opinionem magis receptam esse tradit Alciat. l. b. 10. parerg. c. 2.*

Duodecimo, ex his colligitur, esse compendiosam substitutionem illam hinc verbis conceptam: *Si filius meus in aetate pupillari decesserit sine liberis, substituo Sempronium:* nam etiam si factus pubes filius decesserit sine liberis, erit locus fideicommissariae substitutioni: sicuti sentit Paul. Castren. conf. 43. vol. 2. cui subscribunt Dec. in l. generaliter. nu. 1. C. de instit. & substit. Anton. Rubeus conf. 129. Arnoldus Ferronus in consuet. Burdegalen. lib. 2. col. 3. & Curt. Iunior in d. l. precibus. nu. 67. & licet contrariam sententiam probauerit Corn. conf. 61. vol. 2. Cum. conf. 125. prima tamen opinio verior videtur ex verbis testatoris, quae si intelligantur, vt intelligenda sunt, iuxta solitam & communem naturam generandi, ad adultam aetatem trahi debent: neque enim adiectio illa, *sine liberis*, ita conuenit pupillari aetati, vt adultae: & ideo ea fuit testantis intentio, vt substitutus admitteretur, siue filius in aetate pupillari siue in adulta decessisset: Esset tamen minus dubia ista opinio, si substitutio his verbis fieret, *Si filius meus impubes decesserit sine liberis, substituo Sempronium:* tunc enim dubio procul esset hae substitutio intra pupillarem aetatem pupillaris, postea verò fideicommissaria, quod notant Guliel. Bened. hic tit. de compendiosa nu. 51. & Fer. in practica, tit. de forma libelli substitutionis compendiosa, nu. 18. Nec quicquam refert, dictum sit à testatore: *Si in aetate pupillari & sine liberis decesserit*, vel *si in aetate pupillari sine liberis decesserit*, ex rationibus quas Paul. Cast. adducit: in cuius sententiam aduersus Corneum inclinat Galiau. in d. l. Centurio. col. 57. dubius tamen propter communem sensum prædictorum verborum.

Fit verò compendiosa substitutio verbis generalibus his quidem, *si decesserit filius meus, substituo Sempronium:* hae etenim indefinita aequipollet vniuersali. l. si pluribus. ff. de leg. 2. atque idè significat, ac si diceret testator, si filius meus sine liberis decesserit. l. cum acutissimi. C. de fideicommissis. & esse hanc compendiosam probat gloss. magna in l. in testamento. C. de mil. testa. in 1. quam ad hoc allegat, & sequitur Curt. Iunior in d. l. precibus. nu. 47. & Soc. conf. 113. vol. 1. col. 2.

Verbis autem specialibus fit in hunc modum, *Quandocumque filius meus decesserit, substituo Titium. Aut sine dictione, quando-*

sunque

enique, si sine liberis filius meus decefferit. gloss. in d. c. si pater. cuius paulo ante mentionem fecimus.

Itēfit verbis singularibus his formulis; Si filius meus decefferit intra pupillarem etatem, vel post, substituo Titium. si filius meus decefferit intra vicinum quintum annum, substituo Sempronium. Bart. in d. l. Centurio. num. 9. quem vbi que Dd. hanc rem tractantes sequuntur.

¶ Effeētus huius compendiosę substitutionis maximus quidem est, & in eo inquirendo iuris vtriusque professores hactenus infudarunt. Nos verò questionem istam, ommissis pluribus interpretū concertationibus, tractabimus quantum poterimus breuissimè. Cuius rei cognitioni præmittere oportet, quam sint verba directā, & quę obliqua: ac deinde quę sint communia. Directā sanè, † illa censentur, ex quibus quis propria manu, nulla alterius restitutione requisita, testatoris aut pupilli hæreditatem capit. gloss. in l. eam quam verb. directis. C. de fideicommissis. Exempli gratia; Titius heres esto: Institutio Titium, & pleraque alia, quę Doctores passim congerunt.

Verba obliqua sunt illa, quorum ratione de manu alterius quis capit hæreditatem, quę & verba precaria dicuntur & indirecta, ex eo quod requiritur alterius restitutio, sicuti cū testator iubet, rogat, mandat heredi, vt restituat hæreditatem aut bona: qualia sunt verbum, reddat, verb. restituat, & similia. l. cohæredi. §. cum filio. ff. de vulg.

Communia verò sunt verba illa, quę vtrique aptantur significationi: potest enim quis aliquando ex his verbis propria manu capere hæreditatem. Potest quandoque ex eisdem a manu heredis vel alterius capere. gloss. communiter recepta in d. l. precib. & in d. l. Centurio. vbi Bart. hæc tria adnotauit: quę ceteri sequuntur, quos adducit Tirac. in l. si inquam. verb. reuertatur. nu. 5. C. de reuoc. donat. & latus. nu. 157.

7 Horum verborum † communium primas obtinet substitutio, secundum Accursium in dictis locis. Nam vt cūq; quis in alterius locum constituatur, dicitur substitutus, etiam in legatis l. Lucius. & l. sequenti. ff. de hereditibus instituendis. Et in specie verbum hoc, substituo, commune esse probat. l. iam hoc iure. ff. de vulg. & pupil. substit. l. generaliter. §. cum autem. C. de instit. & substit. Bart. in d. l. Centurio. nu. 47. & esse hanc communē opinionem fatentur præter alios Ripa. in d. l. Centurio. nu. 187. Soc. conf. 144. col. 2. vol. 1. Za. in tract. compendiosa. vers. super secundo. id diuertit non ineleganter Steph. in Noyomantia iuris. dialogo 11. & 12. & Viglius in §. qua ratione. Institut. de pupill. substituit. num. 15.

Item verbum, succedat, commune est, text. hic secundum communem intellectum, quę expressim ad hoc citat Barto. in d. l. Centurio. col. vlt. cui ceteri frequenti consensu accessere, vt ibi fatentur Iaf. col. pen. & Ripa. nu. 192. & Galiau. col. 108. post Aretin. ibi: etiam si verbum, succedat, referatur ad personas honoratas: text. hic dum dicit, eisdem impuberi succederent, atque hoc ipsum communiter Dd. concedunt aduersus Bald. cui consentiunt Galiau. d. col. 118. & Francisc. in d. c. si pater.

Hęc autem verba, heres meus moriatur Titio, esse communia, ex eo deduci potest, quod eum sensum habeant, id est, moriatur hæres ad vtilitatem Titij. Nam & Græci ea phrasi passim vtuntur, vt constat ex Luciano in dialogo Xenophantę, & Callidemidæ. Hęc verò vtilitas poterit directę & obliquę contingere, & ideo Angel. in d. l. Centurio. hoc verbum commune esse existimat: nec temere secundum Iaf. ibi col. vlt. idem Abb. nu. 15. & nu. 20. & Card. hic in princip. colu. pen. atque etiam Imol. nu. 166. Francisc. in d. c. si pater. super gloss. filia. 2. colu. Politus in tract. compendiosa. nu. 27. & Za. col. 2. Tametij Bart. in d. l. Centurio. vlt. col. dixerit esse hoc verbum directum, per textum, iuncta gl. in verb. moriatur. in d. c. si pater. Cuius opinio communis est, teste Ripa. num. 196. in d. l. Centurio. vbi idem notauit. Galiau. col. 115. Ego verò, vt modò dicebā, contrariū verius esse existimo, nec arbitror Bar. opinionē ita receptam esse, vt existimauerit Ripa. Nam in d. l. si pater. non excluditur mater ex prima substitutione, sed ex secunda, quę dubio procul facta fuit verbis directis. Imò etiam ex prima verbis communibus facta excluderetur, vt statim probabo. Quin etiam Imol. in d. l. Centurio. nu. 16. & 18. hanc sententiam, quam ego sequor, ex Bar. deducere conatur, dum ipse. nu. 16. scripsit, verbum hoc, moriatur, esse directum, non civile, & idem col. vlt. repetit esse magis commune iure gentiū. Nam Imol. verba illa, quę Bart. appellat directā, non ciuilia, opinatur esse communia ex intentione eiusdem Bar. Qua in re Bart. ipse considerat, verba directā, quędam esse directā ciuilia, ex l. duodecim tabularū, illa, hæres esto, quę directā nō

ciuilia, sed ex moribus introducta & intenta, & inter hæc maximum discrimen esse. Cuius distinctio auctorem habet Nicol. Materellum, quę & Bart. sequuntur Ant. Anch. Abb. n. 21. & Guliel. hic verb. eisdem impuberi. nu. 11. Aretin. conf. 255. col. 7. Ang. in d. l. Centurio. vbi. Rip. numer. 71. inquit, hanc opinionem communem esse, quę tamen omnino rejicienda est, quippe quę ratione careat, nec vllō iure probetur, & communitia sit. Vnde eam improbat Card. hic q. 35. Francisc. in d. c. si pater. super gloss. filia. col. 2. Alex. numer. 65. Imol. numer. 16. & 18. in d. l. Centurio. Politus numer. 19. & 22. & Za. col. 1. in tract. compendiosa. Salic. in d. l. precib. l. a. l. i. numer. 9. dicens frequentissimo nouorum consensu Bart. distinctionem reprobari; ea igitur omnia effectum compendiosę substitutionis tractemus, propositis conclusionibus quibusdam, quę amplissimam hanc quæst. dissoluant, & intellectum huius C. & d. c. si pater. & d. l. precib. atque l. Centurio. breuissimè aperiant.

Prima conclusio, compendiosa † facta à milite ver bis directis, intra pupillarem etatem valet, vt pupillaris: post pubertatem verò valida est, vt directā militaris, ex qua substitutus capit tantum bona patris, cum fructibus in hæreditate inuentis. d. l. Centurio. vbi hoc Doctor. communiter notant. & præ ceteris Bart. nu. 7. Galiau. col. 11. & Ripa. numer. 38. ex quibus erit intelligenda gloss. hic verb. substitutionis.

Est tamen in maxima controuersia, procedat an eisthęc conclusio viuente matre ipsius pupilli? In quo Azo. in summa C. de impub. gloss. in d. l. Centurio. & in d. l. precib. & in d. c. si pater. verb. abique deductione. asserunt, hanc substitutionem fauore matris post pubertatem esse fideicommissariam: non directā militarem, adque probant ex d. l. precibus. verum cum directā militaris solum vendicet sibi locum in hæreditate patris, non in hæreditate pupilli, minime est attendendus fauor matris: quod sensit d. l. Centurio. & præmittit l. in testamento. in l. de testa. milit. & ideo Azo. sententiam Bart. damnauit in d. l. Centurio. Cui accedunt omnes Doct. ibi & hic, atque in d. l. precib. & esse hanc opinionem communem asserunt Alex. nu. 25. Iaf. numer. 16. Rip. 66. Galiau. col. 41. in d. l. Centurio. idem Iaf. num. 9. Dec. nu. 15. Curt. nu. 39. in d. l. precibus. Politus in tract. compendiosa. num. 20. Za. colu. 4. eandem opinionem sequitur Gulielmus Benedict. hic. tit. de compendiosa. num. 10. Non obstat d. l. precib. vbi probatur, præmissa substitutione à milite constituta, decedente filio post pubertatem, peti à substituto bona velut ex fideicommissio. Nam ex his verbis non omnino colligitur esse hanc substitutionem post pubertatem fideicommissariam: sed ex directā militari posse substitutum petere bona testatoris ab ipsa matre instituti eadem bona possidente, quippe quę essent mixta cū bonis filij: & addit hanc petitionem fieri velut ex fideicommissio, ex eo quod directā militaris sit similis fideicommissarię substitutioni: quia sicuti fideicommissaria † admittitur post aditam hæreditatem in bonis testatoris, ita directā militaris non autem in bonis heredis: sic etenim d. l. intellexere Christoph. Castellioneus, Fulgos. Iaf. & Curt. ibi. nu. 41. Cum Alex. & Socin. Iaf. nu. 20. Ripa. nu. 66. in d. l. Centurio & plerique alij omisso Bart. intellectu.

Ceterum est hic tractandum, † an Regia l. 12. tit. 5. part. 6. 10 sit isthęc opinio communis abrogata. Ea siquidem lege videtur probari, matre existente, compendiosam factam à milite, etiam verbis directis, post pubertatem esse fideicommissariam fauore matris, quod ita ex d. l. deducitur: dum matri † eadem lex defert tertiam partem hæreditatis, & 11 omnium bonorum, quę filius à patre titulo heredis habuit: ea ratione, quod ista tertia pars illo tempore erat † legitima filij in bonis parentum. authen. nouissima. C. de inoffic. testam. Regia. l. 17. tit. 1. part. 6. & fideicommissaria † substitutio non 13 comprehendit legitimam portionem instituti. l. quoniam. C. de inoffic. testam. Illa autem bona quę filius aliunde quàm à patre habuit, non debentur substituto, sed matri. Aliter etiā d. l. intelligi potest, vt sit locus fideicommissarię, & ideo matri competat tertia pars, id est, legitima portio hæreditatis, quā filius à patre obtinuit, & cetera omnia bona, quę filius alio titulo, quā hereditatis à patre, vel aliunde fuerit adsequutus: quandoquidē isthęc bona minime pertinent ad fideicommissariū, sicuti nec iura sepulchrorū patris, nec 14 ius patronatus Ecclesiasticum ipsius patris. iura etenim sepulchrorum paternorum & gentilia † non transeunt in fideicommissarium. Docto. in l. quia perinde. ff. ad Trebell. gloss. in dict. l. precibus. verb. possunt peti. Nouiores in d. l. Centurio. opinio.

ius patronatus transeat, etiam si extraneus sit glossi in cap. considerandū. 16. q. 7. Abb. in cap. 1. de iure patro. Iaso. in l. 1. num. 71. ff. de lega. 1. text. in cap. significavit. de testi. vbi Areti. col. 1. dicit hanc opinionem communem esse, idem asserunt Abb. in d. cap. 1. Card. conf. 22. & Rochus in tract. iuris patro. verb. ipse vel is. quest. 8. quod procedit ita late, vt nec ad filium ius pertineat, nisi heres sit. Abb. in d. cap. 1. Vnde si quis instituat filium in re certa, & extraneum vniuersalem heredem, non ad filium, secundum eundem Abb. cuius opinio communis est, teste Gul. Bened. hic, verbo, in eodem testamento relinquens in 1. nume. 16. Nec filius heres a patre institutus ius patronatus acquirit, si patris hereditatem repudauerit. Cardinal. in clem. 2. quest. 7. de iure patron. quod fit, vt glo. in dict. capit. considerandū. contrarium probans, minime sit admittenda, & ita eam reprobat Rochus. in d. loco quest. 6. notat Abb. consil. 54. volum. 1. Is etiam, qui sibi & suis filius patronatus reseruat, censetur intellexisse de filiis, vt heredibus. Deci. consil. 149. column. 1. nam in re que ad extraneos heredes transmitti potest, reseruatō filii facta, est intelligenda de filiis heredibus. Bartol. & Alexand. in l. si sibi. §. patris. ff. de patris. Quæ quidem omnia, & si planè locum habeant, si tamē ius patronatus Ecclesiastici descendat ab auo instituti, ad directum militarem minime pertinet fauore matris: quod d. l. Regia probat. Potest forsan dici, in dicta lege Regia, sub illis bonis, quæ ex genere patris competebat filio instituto, includit tantum bona illa, quæ habitū filius à con sanguineis patris, & ea ad matrem pertinere disposuit lex, non ad substitutum ex directa etiam militari, licet hic intellectus non reddat illam decisionem admodum dubiam. Quæ in re est considerandum, non temere prædictam legem militarem potius admitteret, quam fideicommissariam, quæ non tantum matri, sed & cuiuscunque heredi ipsius filii locum in legitima & ceteris bonis filii omnino fecisset.

26 ¶ Secunda principalis conclusio, fideicommissaria à milite verbis communibus concepta, ante pubertatē valet iure directo, postea verò præmorta vel viuente matre, obliqua fit: quod probatur in d. l. Centurio. vbi post pubertatem iure directo illa substitutio valet, quia fuit constituta à milite verbis directis. Igitur si communibus facta fuisset, erit post pubertatem obliqua sic. & l. verbis ciuilibus. ff. de vulg. dum expressit substitutionem factam verbis directis, quæ directe valere potuit ante pubertatem, postea extingui omnino, exclusit eam, quæ communibus verbis facta fuerit, & ideo hanc secundam conclusionem profertur Jacob. Areti. Cyn. Sali. Pau. Iaso. colum. 8. & Curt. Iun. numer. 49. in d. l. precibus. Paul. Alex. num. 56. Ial. num. 28. & Ripa. nume. 67. in d. l. Centurio. contrariū, imò compendiosam à milite factam verbis communibus ante pubertatem, pupillarem esse, postea verò directam militarem, matre instituti iam mortua, ea viuente fideicommissariam, Bart. asserit in d. l. Centurio. 2. colum. & num. 12. per d. l. precibus. quæ hoc non probat. Sed ratione communis opinio consistit: nam in dubio substitutio potius est accipienda in sensu directo, quam in obliquo. cap. si pater. hoc tit. in. 6. quæ ratione Barto. opinionem sequuntur, eam dicentes Communem esse Soc. in d. l. Centurio. num. 21. & ibi Galiat. colum. 44. defendit eam Politus in tract. compendioso. n. 22. quæ fatetur communem Ripa in d. l. Centurio. nu. 67. à qua libentissimè discedere rem ipse, ex ea ratione, quod substitutio, quæ iure communi potest valere directe & oblique, in dubio est directe intelligenda. d. cap. si pater. Illa verò, quæ iure communi non potest valere directe, sed ex speciali privilegio militis, non erit valida, vt directa, sed vt obliqua. ex l. in testamento. in 1. Cod. de testamen. mili. nec obli. l. 3. ff. de testamen. mili. vbi Iuriscultus existimat, militem in dubio ex iure militari testari voluisse: quia ibidem non valebat iure communi illa dispositio.

27 ¶ Tertia conclusio: compendiosa facta à milite verbis obliqua, quæ omni tempore est fideicommissaria, siue mater instituti viuat, siue mortua sit. Bartol. in d. l. Centurio. col. 3. & probatur argumento à speciali in l. neque enim. §. vlti. ff. de testam. mili. quæ quidem opinio omnium consensu hactenus recepta fuit: sicuti testantur Soci. n. 21. in d. l. Centurio. Politus. in tract. compendioso. nu. 22. Guil. Bened. hic in materia compendiosa. n. 43. eandem sententiam Ias. post alios sequitur in d. l. Centurio. num. 28.

28 ¶ Quarta conclusio: compendiosa facta à pagano verbis directis ante pubertatem, valet iure directo, postea verò obliqua fit: quod probatur in d. l. Centurio. vbi post pubertatem iure directo illa substitutio valet, quia fuit constituta à pagano verbis directis. Igitur si communibus facta fuisset, erit post pubertatem obliqua sic. & l. verbis ciuilibus. ff. de vulg. dum expressit substitutionem factam verbis directis, quæ directe valere potuit ante pubertatem, postea extingui omnino, exclusit eam, quæ communibus verbis facta fuerit, & ideo hanc secundam conclusionem profertur Jacob. Areti. Cyn. Sali. Pau. Iaso. colum. 8. & Curt. Iun. numer. 49. in d. l. precibus. Paul. Alex. num. 56. Ial. num. 28. & Ripa. nume. 67. in d. l. Centurio. contrariū, imò compendiosam à milite factam verbis communibus ante pubertatem, pupillarem esse, postea verò directam militarem, matre instituti iam mortua, ea viuente fideicommissariam, Bart. asserit in d. l. Centurio. 2. colum. & num. 12. per d. l. precibus. quæ hoc non probat. Sed ratione communis opinio consistit: nam in dubio substitutio potius est accipienda in sensu directo, quam in obliquo. cap. si pater. hoc tit. in. 6. quæ ratione Barto. opinionem sequuntur, eam dicentes Communem esse Soc. in d. l. Centurio. num. 21. & ibi Galiat. colum. 44. defendit eam Politus in tract. compendioso. n. 22. quæ fatetur communem Ripa in d. l. Centurio. nu. 67. à qua libentissimè discedere rem ipse, ex ea ratione, quod substitutio, quæ iure communi potest valere directe & oblique, in dubio est directe intelligenda. d. cap. si pater. Illa verò, quæ iure communi non potest valere directe, sed ex speciali privilegio militis, non erit valida, vt directa, sed vt obliqua. ex l. in testamento. in 1. Cod. de testamen. mili. nec obli. l. 3. ff. de testamen. mili. vbi Iuriscultus existimat, militem in dubio ex iure militari testari voluisse: quia ibidem non valebat iure communi illa dispositio.

29 ¶ Quinta conclusio: compendiosa facta à pagano verbis communibus, ante pubertatem erit directa, postea verò obliqua fit: quod probatur in d. l. Centurio. vbi post pubertatem iure directo illa substitutio valet, quia fuit constituta à pagano verbis communibus. Igitur si communibus facta fuisset, erit post pubertatem obliqua sic. & l. verbis ciuilibus. ff. de vulg. dum expressit substitutionem factam verbis communibus, quæ communibus verbis facta fuerit, & ideo hanc secundam conclusionem profertur Jacob. Areti. Cyn. Sali. Pau. Iaso. colum. 8. & Curt. Iun. numer. 49. in d. l. precibus. Paul. Alex. num. 56. Ial. num. 28. & Ripa. nume. 67. in d. l. Centurio. contrariū, imò compendiosam à milite factam verbis communibus ante pubertatem, pupillarem esse, postea verò directam militarem, matre instituti iam mortua, ea viuente fideicommissariam, Bart. asserit in d. l. Centurio. 2. colum. & num. 12. per d. l. precibus. quæ hoc non probat. Sed ratione communis opinio consistit: nam in dubio substitutio potius est accipienda in sensu directo, quam in obliquo. cap. si pater. hoc tit. in. 6. quæ ratione Barto. opinionem sequuntur, eam dicentes Communem esse Soc. in d. l. Centurio. num. 21. & ibi Galiat. colum. 44. defendit eam Politus in tract. compendioso. n. 22. quæ fatetur communem Ripa in d. l. Centurio. nu. 67. à qua libentissimè discedere rem ipse, ex ea ratione, quod substitutio, quæ iure communi potest valere directe & oblique, in dubio est directe intelligenda. d. cap. si pater. Illa verò, quæ iure communi non potest valere directe, sed ex speciali privilegio militis, non erit valida, vt directa, sed vt obliqua. ex l. in testamento. in 1. Cod. de testamen. mili. nec obli. l. 3. ff. de testamen. mili. vbi Iuriscultus existimat, militem in dubio ex iure militari testari voluisse: quia ibidem non valebat iure communi illa dispositio.

nullo modo. Substitutio enim à pagano facta verbis directis, quæ ab initio valere potest iure directo, postea nunquam habet effectū obliquæ substitutionis. l. verbis ciuilibus. ff. de vulg. vbi hanc opinionem tenet glossi. Communiter recepta. idem glossi. in d. l. Centurio. & in dict. cap. si pater. verbo, absque deductione. Regia. l. 12. tit. 5. part. 6. glossi. in dict. l. precibus. glossi. hoc verbo, substitutionis, quam opinionem existimat veram esse Alexand. in dict. l. Centurio. num. 64. vbi Iaso. numer. 29. dicit hanc esse communem, idem asserunt Galiat. column. 47. & Ripa ibi numer. 69. Guliel. hic in tracta. de Galiat. column. 47. & Ripa ibi numer. 69. Dec. & Curtius. in d. l. precibus. num. 50. disputant de eius veritate præter eos Ioan. Baptista in d. l. precibus. fol. 3. & Lanfranc. in dicta l. Centurio. colum. 6. ac tandem Politus tit. de compendiosa. numer. 22. & Galiat. dict. colum. 47. ab hac communi opinione diuertunt pluribus rationibus. Sed communi opinioni mirè ad stipulatur text. in dict. capit. si pater. ex quo substitutio compendiosa verbis facta directis, ob causam trahitur ad fideicommissariam, ergo regulariter non poterit esse fideicommissaria. Intellego ipse ob causam, id est, ex pluribus causis, & casibus, in quibus Doctor. passim hanc vulgo receptā sententiam non admittunt, quos Baptista, Ripa, & Curtius congessere.

¶ Porro lex Regia 12. tit. 5. part. 6. probat substitutionem conceptam his verbis: Quando cumque filius meus decesserit, volo, vt ei sit heres Sempronius, aut substituo ei Sempronium, post pubertatem valere vt fideicommissariam: quod mirum est, cum in hac specie etiam hi, qui communi sententiæ refragantur, concedant post pubertatem substitutionem hanc omnino extingui, nec iure obliquæ substitutionis valere, propter illam formulam: Et sit heres, ne duo verba improprie assumantur. In Lanfranc. in dicta l. Centurio. columna octaua. versicul. secunda conclusio. Imò dicebat Bald. in dict. l. precibus. cui accedit Paul. Castren. ibi, compendiosam illis verbis conceptam, sit mihi heres, esse post pubertatem fideicommissariam, ea ratione, quod testator ad ipsum reulerit effectum substitutionis. Hæc tamen Baldi opinio minime recipitur, sicuti post alios animaduertit Curt. in dicta l. precibus. numer. 57. Nam dictio, Mihi, non mutat naturam substitutionis. l. si ita scriptum. §. qui filio ff. de honorum. possess. secund. tabularum. in l. 1. ff. de vulg. Quamobrem sensu legis Regiæ illud esse verum arbitror, vt compendiosa, siue verbis communibus siue directis constituta, post pubertatem fideicommissaria sit, si in ea isthæc verba exprimantur: Quando cumque filius meus sine liberis decesserit. Ex his etenim verbis lex præsumit, testatorem voluisse omnino etiam post pubertatem obliquæ substituire, quod iure communi, & Casareo verū esse probat Bapt. à sancto Seuerino in dict. leg. precibus. fol. 4. columna tertia. versicul. quarta conclusio.

¶ Quinta principalis conclusio: compendiosa facta à pagano verbis communibus, ante pubertatem erit directa, postea verò obliqua fit: quod probatur in d. l. Centurio. vbi post pubertatem iure directo illa substitutio valet, quia fuit constituta à pagano verbis communibus. Igitur si communibus facta fuisset, erit post pubertatem obliqua sic. & l. verbis ciuilibus. ff. de vulg. dum expressit substitutionem factam verbis communibus, quæ communibus verbis facta fuerit, & ideo hanc secundam conclusionem profertur Jacob. Areti. Cyn. Sali. Pau. Iaso. colum. 8. & Curt. Iun. numer. 49. in d. l. precibus. Paul. Alex. num. 56. Ial. num. 28. & Ripa. nume. 67. in d. l. Centurio. contrariū, imò compendiosam à milite factam verbis communibus ante pubertatem, pupillarem esse, postea verò directam militarem, matre instituti iam mortua, ea viuente fideicommissariam, Bart. asserit in d. l. Centurio. 2. colum. & num. 12. per d. l. precibus. quæ hoc non probat. Sed ratione communis opinio consistit: nam in dubio substitutio potius est accipienda in sensu directo, quam in obliquo. cap. si pater. hoc tit. in. 6. quæ ratione Barto. opinionem sequuntur, eam dicentes Communem esse Soc. in d. l. Centurio. num. 21. & ibi Galiat. colum. 44. defendit eam Politus in tract. compendioso. n. 22. quæ fatetur communem Ripa in d. l. Centurio. nu. 67. à qua libentissimè discedere rem ipse, ex ea ratione, quod substitutio, quæ iure communi potest valere directe & oblique, in dubio est directe intelligenda. d. cap. si pater. Illa verò, quæ iure communi non potest valere directe, sed ex speciali privilegio militis, non erit valida, vt directa, sed vt obliqua. ex l. in testamento. in 1. Cod. de testamen. mili. nec obli. l. 3. ff. de testamen. mili. vbi Iuriscultus existimat, militem in dubio ex iure militari testari voluisse: quia ibidem non valebat iure communi illa dispositio.

prima substitutio facta fuit verbis communibus, secunda verbis directis, & tamen utraque ante pubertatem censetur directa, etiam matre vivente, quae per eandem substitutionem excluditur.

Contrarium tamen probare nititur glossa in d. c. si pater. & in d. l. Centurio. ubique dicens praefatam substitutionem omni tempore fideicommissariam esse, quam sententiam, si mater vivat, probat Barto. in d. l. Centurio. numer. 27. cuius opinionem ante eum scripserat Oldrad. consil. 99. & eam sequuntur dicentes Communem esse Bald. in l. iam hoc iure. ff. de vulg. & in d. l. precibus. numer. 38. Anan. consil. 79. Aretin. consil. 155. colum. vltim. Galiau. in d. l. Centurio. colum. 73. Matth. ab Afflicis decisio. 367. quibusdam rationibus, quas omitimus, ne lectorem nimis fatigemus. Deci. sane numer. 19. & Curt. in d. l. precibus. numer. 62. fatentur opinionem Bartoli probabilem esse: quae verò ex his opinionibus receptor sit, minime audent attestari. Nam & Corn. consil. 93. volum. 3. colum. 2. dicebat primam opinionem receptam fuisse a canonistis, vltimam verò à iuris civilis professoribus, qua in re dubitat Baptif. de saneto Seuerino in d. l. precibus. fol. 6. Sic & Bald. consil. 157. volum. 5. maxime dubius cui opinioni accedat, adferit communem esse hanc vltimam. Verù nos priori tenentiae accedimus, eo quòd magis communis sit, & Regia lege apertius quam contraria probetur.

Ex his ergo constat, quid in praesenti controversia agendum sit, ommissis aliorum perplexis traditionibus.

¶ Sexta conclusio: compendiosa à pagano verbis obliquis concepta erit omni tempore fideicommissaria. cohæredi. §. cum filia. ff. de vulg. Bart. in d. l. Centurio. numer. 20. quem frequentissimo consensu ceteri sequuntur, secundum Iaso. numer. 38. in d. l. Centurio. quamvis Deci. in d. l. precibus. dixerit, hanc substitutionem esse vulgarem, quem reprobat Cur. ibi. nume. 48. ¶ Galiau. colu. 91. & Ripa. in d. l. Centurio. num. 101. His igitur ad hoc breuissimum examen deductis expeditum erit, qualiter substitutio, cuius hic text. meminit, sit intelligenda: siquidem hæc fuit compendiosa à pagano constituta verbis communibus, & ideo post pubertatem vim obliquae substitutionis affumit: cum antea posset valere iure directæ substitutionis. Eodem pacto adnotandum est, secundam substitutionem, cuius meminit Romanus Pontifex. in d. c. si pater. esse compendiosam à pagano verbis directis factam, nec iure ordinario post pubertatem valere: imò omnino extinguatur nisi ex causa, presumpta intentione testantis, nempe pauperibus substituitis, sicuti loquitur ille text. qua ratione defendi potest id, quod Panorm. hic. num. 20. opinatur dicēs, substitutionem illam post pubertatem posse vt fideicommissariam valere: id enim procedet ex mente testatoris: nò alias. Imò. in prædicta decedat ex mente testatoris: nò alias. Imò. in prædicta decedat ex mente testatoris: nò alias. Imò. in prædicta decedat ex mente testatoris: nò alias. Imò. in prædicta decedat ex mente testatoris: nò alias.

EX §. DECIMO.

SUMMARIA.

- 1 Legatum quibus formulis olim fieri solebat. & inibi de verbo Legato.
2 Legatum competunt actio personalis & hypothecaria.
3 Legata ex causa fideicommissi quando & a quo. & ibidem intellectus ad l. i. ff. de legat. i.
4 Fideicommissario vniuersali quod remedium datur aduersus heredem.
5 Dominium directum traditione transferitur, vltimo verò substitutione iuris.
6 An facta fideicommissi verbali substitutione, dominium directum transeat in hære fideicommissarium.
7 Dominium directum bene duos eodem tempore in solidum esse non potest.
8 Hæres qui representat, quomodo intelligenda illa regula.
9 Alii fideicommissi: & quare dominium.

- 10 Vsufructus quomodo transeat in fideicommissarium.
11 Hæres agit petitione hereditatis: Fideicommissarius autem fideicommissaria hereditatis petitione.
12 Ex testamento actio personalis & realis quo tempore tollantur.
13 Specialis hypotheca pro legato à testatore constituta, non vult ipsius legis rationem respectu.
14 Intellectus ad l. fundus quem. ff. de annuis leg.
15 Pensionem legans vel constituens in aliquo fundo, an pignus in eo constituitur.
16 Alimentorum legatum ex certo fundo habet speciale legatum, secus in aliquo alio pensionis legato.
17 Penso annua in quocunque fundo constituta habet speciale pignus.
18 Alienatio facta in fraudem portionis legitima an reuocari possit.
19 Legitima minus potest alienatione seu venditione ex titulo oneroso, & non fraudulento facta.
20 Venditio à patre facta reuocari potest per liberos, si eorum legitima fraudulenter per eam minuta sit.
21 Pro alimentis liberorum bona parentum non sunt hypothecata.
22 Dos alienata reuocatur pro alimentis liberorum.
23 Intellectus c. cum contingat. de iurcurand.

§. DECIMVS.

De legatis praestandis & Actione ex testamento.

Glossa in verbo, vsucapio. notat legatario competere actionem personalem ad perfectionem legati: qua in re, vt rem ipsam à radice deducamus, scire oportet antiquitus qualesdam legandi formulas inductas fuisse, & ex qualibet earum certas actiones constitutas esse constat: nam legato relicto per vendicationem, in hunc scilicet modum. Do illi solidos centum; actio in rem legatario dabatur. Per damnationem verò relicto; Damno te heres dare illi centum. aduersus heredem personalis actio proponi poterat. Per præceptionem illis verbis, præcipiam Titius ex parte heres rem illam percipito, iudicio familie eriscundæ agebatur. Ex sinendi autem formula, actio itidem ex testamento oriebatur, his sanè verbis propositis; Damno te heres, vt illi permittas rem illam accipere. quæ omnia explicuit Theop. in princip. institut. de lega. & præmittit ibi Iustinianus. & in leg. 1. C. commun. de lega. Vnde licet verbum lego, in duodecim tabularum legibus, pro quolibet voluntate vltima deficientium accipiatur, l. verbum. ff. de verb. significat. à verb. Græco, λέγω, id est, desinere: quod hereditas ab vno in alterum desinat, auctore Alc. lib. 10. pæreg. cap. 1. ab hac tamen vltima, & apud veteres frequentissima legandi formula, peculiare est verbum itud particularibus legatis. Sed noua constitutio Iustiniani exequauit legata fideicommissis, atque substituta harum actiones cõcessit, ita sanè vt legata aliqua re mobili vel immobili ipsius testatoris, aduersus heredem competat personalis actio. Item realis, eo quod dominium rei legatæ transferretur in legatarium. l. Titio. ff. de furi. & præterea hypothecaria contra quamlibet aliam rem ipsius testantis. leg. 1. C. commun. de legat. vbi post alios Iason, Docto. & præ ceteris Ripa in l. i. ff. de leg. 1. num. 38. l. 26. tit. 13. partit. 5. Vbi verò rei legatæ dominium ad legatarium ipso iure, mortuo testatore minimè transfret, solum personalis & hypothecaria legatario conceditur, secundum communem, quam latius prosequuntur Dd. maxime Alex. Iason. & Iacob. de Nigris in d. l. 1. Barba. hic. numer. 53. & Guliel. Benedict. de legat. numer. 146. mirum tamen est, cur legata fideicommissis dicantur exequata cõstitutione Iustiniani, cum ante Iustinianum idem statutum esset iure civili l. i. ff. de legat. 1. nisi dixeris, ante Iustinianum id receptum esse à Iurisconsultis, non tamen Cæsarea cõstitutione diffinitum: quod Accursio, & Docto. in d. l. 1. omnino placet: aut forsitan d. l. 1. habuit auctorem Iustinianum ipsum: sicuti ex codice Pandectarum vetustissimo deprehendit Franc. Duarenus in Liuris gentium. §. & ideo. ff. de pactis. quamobrem illius primi capitit, ff. de legat. 1. nullum auctorem ex Iurisconsultis nuncupauit Haloander. Sed & hoc ipsum reprobat Anto. Augustin. lib. 3. emendat. ad finem. dicens ex pandectis Florentinis illius auctorem esse Vlpianum lib. 67. ad ed. titum.

¶ Quid id fideicommissio vniuersali? Et sanè officium iudicis fideicommissario competit, vt hæres cogatur adire hereditatem gloss. recepta communiter in l. non est cogendus ff. ad Trebell. adita autem hereditate, vt hæres restituat, competit actio personalis ex testamento, & hypothecaria etiam conceditur. Bal. in d. l. 1. C. com. de leg. rei vendicatio verò non datur, cum ipse fideicommissarius non sit, donec fiat restitutio. l. facta & Tenenda. ff. ad Trebell. Quod si fiat realis restitutio, fideicommissarius, aut